

‘Arabische geleerden worden consequent genegeerd’

Door: Marcel Hulspas

Gepubliceerd: donderdag 26 mei 2011 23:51

Update: vrijdag 27 mei 2011 01:48

Dankzij de Arabieren maakte Europa kennis met de Griekse beschaving. Maar we willen het niet weten, constateert Jonathan Lyons.

Vertalers. Bezorgers. Die beperkte eer willen we de middeleeuwse islamitische geleerden nog wel gunnen. Ze ‘bezorgden’ ons de werken van de grote Griekse geleerden en filosofen. Het is een beeld waar de Australische godsdienstsocioloog Jonathan Lyons behoorlijk kwaad om kan worden. ‘Als de Arabieren Griekse teksten vertaalden, bestudeerden ze de tekst, en corrigeerden haar. Een klassiek voorbeeld is de vertaling van de Almagest, het astronomische meesterwerk van Claudius Ptolemeus. De Arabieren ontdekten dat hij gegevens gebruikte die zwaar verouderd waren. Dus voerden ze nieuwe metingen uit, en corrigeerden zijn berekeningen.’

Meer dan vertalers – maar leverden de Arabieren een fundamentele bijdrage aan de wetenschap?

‘De fundamentele bijdrage van de islam is het besef dat wetenschap en theologie niet tegenover elkaar staan, maar elkaar aanvullen. In de Arabische wereld vond de eerste confrontatie plaats tussen het geloof en de Griekse filosofie. De filosoof Averroes, die Aristoteles vertaalde en becommentarieerde, gaat in op het vraagstuk van de oorsprong van de kosmos. Volgens Aristoteles was de kosmos eeuwig, want een begin uit niets was onzinnig. Averroes geeft hem gelijk. Wanneer dat standpunt in Europa opduikt, veroorzaakt dat een enorme rel aan de Universiteit van Parijs. De Kerk heeft verschillende malen geprobeerd het Aristotelische denken te verbieden. Tevergeefs. Dankzij Averroes heeft de filosofie, en daarmee de wetenschap, haar plek naast de theologie veroverd.’

Dan schiet de westerse wetenschap vooruit. Waarom blijft de islamitische wereld achter?

‘Die vraag wordt me vaak gesteld: wat ging er mis? What’s wrong with muslims? Daarvoor zijn heel wat verklaringen geopperd. Veel Arabieren leggen de schuld bij de kruistochten, bij het Westen dus. Anderen denken aan de invallen van de Mongolen twee eeuwen later. Een andere verklaring is dat het de schuld was van de filosoof Al Ghazali, die in een briljant betoog het hele idee van causaliteit onderuit haalde. Oorzaak en gevolg zijn onbewijsbare concepten. Maar dat hebben westerse filosofen later ook gezegd. We weten het gewoon niet.’

Hier wordt gezegd: het lag aan de islam.

‘We zijn vertrouwd met de opkomst en het verval van de Chinese, de Indiase en de Griekse wetenschap. En om die te verklaren hanteren we sociale en politieke factoren. Maar als het om de Arabische wetenschap gaat, dat móét het aan de islam liggen. We zijn er heilig van overtuigd dat religie daar de dominerende factor is. In mijn volgende boek, Islam Through Western Eyes, dat dit najaar verschijnt, ga ik daar op in. Daarin beweer ik dat die overtuiging

ontstond in de tijd van de kruistochten, toen mensen hier niets wisten van de islamitische wereld. Die was vreemd, eng. Dat beeld bestaat nog steeds.’

Maar waarom koesteren we die angst nog steeds?

‘Als socioloog stel je dan de vraag: cui bono? Wie profiteert daarvan? Eerst was dat de Kerk, daarna waren dat de humanisten. Die meenden dat alleen de Klassieke filosofen de ware bron van kennis en wijsheid vormden. Voor hen waren moslims simpelweg barbaren. Ze verwierpen alle vertalingen uit het Arabisch, en wilden terug naar de originele Griekse teksten – met als gevolg dat de door Arabieren gecorrigeerde fouten opnieuw opduiken! Hun ingreep is nog steeds zichtbaar. Auteurs die de geschiedenis van de wetenschap beschrijven, maken heel vaak een reuzensprong van de Klassieken... hop! Naar de late Middeleeuwen. De Arabische geleerden worden consequent genegeerd.’

Wie profiteren nu van die mythe?

‘In de VS de Republikeinen; hier in Europa de tegenstanders van immigratie uit de Arabische wereld...’

Zal de Arabische lente dat oordeel kunnen doen omslaan?

‘Dat verwacht ik niet. Toen Samuel Huntington in 1996 de Clash of Civilizations publiceerde, kreeg hij veel kritiek te verduren. Het boek werd echter wereldberoemd na de aanslagen van 9/11. Ik vind het oppervlakkig en incoherent, maar het geeft antwoord op alle bange vragen. Nu is het verplicht voor Amerikaanse studenten. Nee, de angst is nog niet verdwenen, integendeel.’

Jonathan Lyons’, Het Huis der Wijsheid. Hoe Arabieren de westerse beschaving hebben beïnvloed, is verschenen bij uitgeverij Bulaaq.